

sua professione fidei, et in responsione ad epistolam Hormisdæ ad Possessorem, orthodoxe doctrinam de gratia explicat, et Semipelagianos acriter insectatur. Sed hic auctor a nobis prætermittitur; tum quia non catholicus, sed Eutychiannus fuisse creditur; tum etiam quia in illa responsione ad Hormisdam graviter peccat contra Hormisdam Pontificem, licet in doctrina de gratia revera non erret, ut in superioribus, tractando de libris Fausti, satis adnotatum est.

27. *Ultima Patrum SS. manus qui gratiam tuentur.* — *De Isidoro.* — *D. Damasceni locus insignis.* — *Venerabilis Bedæ disputatio.* — Post illa vero antiqua tempora, in quibus controversia cum Pelagianis viguit, multi etiam gravissimi Patres eandem catholicam de gratia doctrinam, quidam quidem breviter et per occasionem in scriptis suis tradiderunt, alii vero ex professo propria de divina gratia opuscula reliquerunt. Inter priores ponimus imprimis Isidorum, qui, præterquam quod inter hæreses Pelagianam numerat, quia liberum arbitrium gratiæ præferret, et Fulgentium et alios Patres contra Pelagium scribentes mirifice laudat, in libro secundo Sentent., c. 5 et 6, et in libro de Different. Spiritual., cap. 27, summam catholicam doctrinam de gratia et prædestinatione colligit. Illa vero loca quoad aliqua verba expositione indigent, quam postea suis locis trademus. Deinde notari potest insignis locus Damasceni libro secundo de Fide, cap. 29 et 30, ubi doctrinam de præscientia, prædestinatione et gratia breviter complectitur. Beda etiam, in Præfatione ad Cantica, egregiam habet disputationem contra Julianum Pelagianum, qui eo prætextu librum Cantorum exposuerat, ut ab humano amore et fœda voluptate illum discerneret, cum tamen revera ad suum errorem confirmandum id fecisset. Et in reliquis operibus suis, passim sententiis Augustini utitur, et eodem modo Scripturas exponit quæ de gratia Dei loquuntur.

28. *D. Thomas D. Augustini defensor.* — In posteriori ordine ponimus imprimis Anselmum, in libro de Concord. prædestinationis et gratiæ cum libero arbitrio, præter ea quæ, in aliis opusculis et in expositionibus Epistolarum Pauli, consentanea ad Augustinum docet. Deinde Bernardus, lib. de Grat. et liber arbit., ut alios plures omittam, quos late refert Coccius, tomo primo Thesaur., libro primo, articulo quarto. Solum hoc loco D. Thomam adjungimus, quia sicut in explicandis fidei mys-

teriis, cæteris scholasticis theologis antefertur, et primis Ecclesiæ Doctoribus comparatur; ita in illustrandis difficillimis de gratia et libero arbitrio controversiis, ipsi Augustino eum supparem reputamus. Nam et illius doctrinæ sectator est ac defensor acerrimus, et in rebus obscuris et ambiguis, mentis ejus est diligentissimus indagator et fidelissimus interpret. Quapropter, cum in aliis lucubrationibus nostris ac theologicis disputationibus, D. Thomam semper tanquam primarium duces et magistrum habuerimus, ejusque doctrinam pro viribus intelligere, defendere ac sequi conati fuerimus, in præsentī opere, multo majori studio et affectu id præstare curabimus; speramusque cum divino auxilio consecuturos esse, ut a vera ejus mente atque sententia, in nulla re gravi aut alicujus momenti discedamus; non ex nostro capite, sed ex antiquis ejus expositoribus ac sectatoribus, et ubi illi defuerint, ex variis ejusdem locis inter se collatis eam eliciendo. Quia vero, ut homines, interdum ab scopo errare possumus, quidquid in hoc opere dixerimus, Apostolicæ Sedis judicio humiliter subjicimus.

CAPUT VII.

DE LIBRO D. AUGUSTINI DE GESTIS CONTRA PELAGIUM IN CONCILIO PALÆSTINO, PER 22 CAPITULA DISTRIBUTO.

Monitum lectorem volumus opus hoc de Gratia, editione posthumum, multo ante annum 1614 scriptum fuisse ab auctore; quod ergo hodie Augustini operibus Parisiis excussis prædicto anno 1614, liber de Gestis Pelagii insertus circumferatur, neque veritatem elevat eorum quæ hoc in capite præfatur Suarius, neque deprimit utilitatem, sed potius mutam sibi Parisiensis Conimbricensisque editiones auctoritatem conciliant. — (Notas omnes ad calcem paginarum rejecimus, et quasdam addidimus.—*Edit.*)

De Actis in hoc Concilio multo tempore fuisse Augustinum sollicitum, eaque vehementer desiderasse et petisse, ex epist. ejus 252 ad Joannem Hierosolymitanum manifestum est: tandemque illa obtinuisse, et super illa librum quemdam ad venerabilem Senem Aurelium scripsisse, ipse testatur lib. 2 de de Peccat. orig., cap. 14, et in lib. 2 Retract., cap. 47, ubi causam addit, *ne illo* (id est Pelagio) *quasi absoluto, eadem quoque dogmata putarentur judices approbasse, quæ ille nisi damnasset, nullo modo, nisi damnatus, exisset.* Hic ergo liber hactenus desiderabatur, quia inter opera Augustini typis mandata non continetur, ante paucos vero annos primum in-

ventus est in Bibliotheca manuscripta Abbatiae Sancti Bartholomæi Fesularum Canonicorum Regularium Lateranensium, et postea alius liber omnino similis inventus dicitur Florentiæ in Bibliotheca magni Ducis, ut a viro quodam nobili, docto, ac fide dignissimo accepi, de cujus manu exemplar habui, quod fidelissime transcripsi. Cumque illum attente legissem, non solum ex indicibus ac conjecturis probabilibus, et ex gravi hominis auctoritate, sed etiam ex phrasi et discursu libri, et Augustini opus esse, ejusque ingenium præ se ferre, et doctrinam continere, manifeste comperi. Et quoniam ad hujus nostri operis perfectionem, utilissimum ac fere necessarium esse existimamus, et an ab aliis promulgandus sit ignoramus, illum hoc loco præmittendum duximus, nihil omnino de verbis Augustini immutando. Quia vero in eodem exem-

plari variæ interdum lectiones notabantur, quæ nobis magis placuerit in textu ponemus; alias, ubi res clara videbitur, omitemus; ubi vero fuerit dubia, in marginem rejiciemus; et cur unam præ aliis eligamus, interdum proferemus. Ubi depravatus videbitur textus, nihil immutabimus, illius tamen correctionem quam aptiorem judicaverimus, adnotabimus. Simili ratione, cum in eodem exemplari liber hic in capita divisus sit, et divisio non videatur ab Augustino facta, quia, multis in locis, minus apta minusque rationi consentanea nobis visa est, alio commodiori modo capita dividemus, semper tamen antiquam divisionem in margine adnotabimus. Ac denique, ubi opportunum videbitur, breve aliquod scholium, litteris A, B, etc. indicatum, ad majorem rei declarationem, aut confirmationem adjiciemus. Liber igitur sic habet.

D. AUGUSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI

LIBER AD S. EPISCOPUM AURELIUM

DE GESTIS PELAGII CONTRA ADVERSARIOS GRATIÆ DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Postquam in manus nostras², sancte Papa Aureli, Ecclesiastica gesta venerunt, ubi Pelagius ab Episcopis 14 provinciæ Palæstinae catholicus est pronuntiatus, cunctatio mea terminum accepit, quo disserere aliquid plenius atque fidentius de ipsa ejus defensione dubitabam. Hanc enim jam in quadam chartula quam mihi ipse miserat, legeram. Sed, quia ejus cum illa nullas a se datas litteras sumpseram, vererebar ne aliquid aliter in meis verbis inveniretur, quam legeretur in Episcopalis gestis; atque ita forsitan negante Pelagio quod ipse mihi illam chartulam miserit, quoniam facile convinci uno teste non posset, ego potius ab iis qui ei neganti faverent, aut suppositæ falsi-

tatis, aut (ut mitius dicam) temerariæ credulitatis arguerer. Hunc ergo pertractato³, quæ gesta testantur, jam quantum mihi videbar, utrum pro se ille sic egerit dubitatione sublata, profecto, et de ipsius defensione, et de hoc opere nostro Sanctitas Tua, atque omnis qui legerit, facilius et certius judicabit.

CAPUT I.

DE PRIMA PROPOSITIONE PELAGIO OBJECTA.

Primum itaque Domino Deo, rectori custodique meo, ineffabiles ago gratias, quod me, de sanctis fratribus et Coepiscopis nostris, qui in ea causa judices consederunt, opinio non fe-

NOTE SUAREZ.

¹ Ita habebat exemplar. Possidius vero in indiculo ita scribit: *Contra gesta Pelagii liber unus.* At liber non est contra Gesta, sed contra Pelagium. Unde Augustinus, lib. de Peccato Orig., c. 14, titulum indicat *de gestis Palæstini*, et in idem redit, quod ait in c. 47, l. 2 Retract.: *Cum in manus nostras eadem gesta*

venissent, scripsi de his librum, etc.

² Sine dubio hæc lectio præferenda est, quia altera (*vestras*) intentioni Augustini nihil inservit, ut facile consideranti constabit.

³ Mendosus videtur locus, legendumque videtur: *Hoc ergo pertractato vel peracto, quod Gesta testantur, vel His pertractatis, etc.*